

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΤΡΙΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

(Αίτηση αριθ. 57378/18)

ΑΠΟΦΑΣΗ

Άρθρο 6 § 1 (ποινικό) - Δίκαιη δίκη - Παράλειψη του Ακυρωτικού Δικαστηρίου να εξετάσει, χωρίς αιτιολογία, το αίτημα του προσφεύγοντος να ζητήσει προδικαστική απόφαση από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Άρθρο 46 - Εκτέλεση της απόφασης - Επανεκκίνηση της εσωτερικής διαδικασίας, εφ' όσον ζητηθεί, για να εξεταστεί η αίτηση προκαταρκτικής παραπομπής

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

14 Μαρτίου 2023

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη υπό τις συνθήκες που προβλέπονται στο άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποβληθεί σε συντακτική αναθεώρηση.

Στην υπόθεση Γεωργίου κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Τρίτο Τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα η σύνθεση του οποίου έχει ως εξής:

Pere Pastor Vilanova, *Πρόεδρος,*

Γεώργιος Α. Σεργίδης,

Yonko Grozev,

Darian Pavli,

Peeter Roosma,

Ιωάννης Κτιστάκης,

Andreas Zünd, *δικαστές,*

και Milan Blaško, *Γραμματέας Τμήματος,*

Έχοντας υπόψη:

την προσφυγή (αριθ. 57378/18) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας που κατέθεσε στο Δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών ("η Σύμβαση") από Έλληνα υπήκοο, τον κ. Ανδρέα Γεωργίου ("ο προσφεύγων"), στις 3 Δεκεμβρίου 2018,

την απόφαση να κοινοποιηθεί στην Ελληνική Κυβέρνηση ("η Κυβέρνηση") η αιτίαση σχετικά με το άρθρο 6§1 της Σύμβασης και να κηρυχθεί απαράδεκτη η υπόλοιπη προσφυγή,

τις παρατηρήσεις των διαδίκων,

την απόφαση να μην πραγματοποιηθεί ακρόαση,

Αφού συζήτησε κεκλεισμένων των θυρών στις 14 Φεβρουαρίου 2023,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία ελήφθη κατά την τελευταία ημερομηνία:

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η προσφυγή αφορά αίτημα του προσφεύγοντος προς το ελληνικό Ακυρωτικό Δικαστήριο να ζητήσει την έκδοση προδικαστικής απόφασης από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), το οποίο υποβλήθηκε από τον

προσφεύγοντα στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας εις βάρος του, καθώς και την προβαλλόμενη έλλειψη αιτιολογίας από το Ακυρωτικό Δικαστήριο για τη σιωπηρή απόρριψη του εν λόγω αιτήματος.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

2. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1960 και ζει στο Darnestown (Maryland, Ηνωμένες Πολιτείες). Ο προσφεύγων εκπροσωπήθηκε από τους κ.κ. Σ. Ποταμίτη, Α. Δημητριάδη, Κ. Παπαδιαμάντη και Β. Ψάλτη, δικηγόρους που ασκούν το επάγγελμα στην Αθήνα.

3. Η Κυβέρνηση εκπροσωπήθηκε από τους εντεταλμένους του αντιπροσώπου της, κ.κ. Ε. Τσαούση, Νομική Σύμβουλο του Κράτους και Α. Δημητρακοπούλου, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

4. Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης μπορούν να συνοψιστούν ως ακολούθως.

5. Ο προσφεύγων ήταν πρόεδρος της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) από τις 2 Αυγούστου 2010 έως τις 2 Αυγούστου 2015.

6. Στις 10 Νοεμβρίου 2010, ο προσφεύγων διαβίβασε στην Eurostat αναθεωρημένα στοιχεία σχετικά με το ελληνικό έλλειμμα για το έτος 2009. Ο προσφεύγων δεν είχε υποβάλει εκ των προτέρων τα στοιχεία προς έγκριση στο επταμελές διοικητικό συμβούλιο της ΕΛΣΤΑΤ.

7. Ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι οι ενέργειές του ήταν σύμφωνες με την αρχή της επαγγελματικής ανεξαρτησίας του Κώδικα Ορθής Πρακτικής για τις Ευρωπαϊκές Στατιστικές, η Αρχή 1.4 του οποίου του έδινε ρητά την "αποκλειστική ευθύνη" ως επικεφαλής της στατιστικής αρχής για την απόφαση δημοσίευσης στατιστικών στοιχείων.

8. Σε απροσδιόριστη ημερομηνία, κινήθηκε ποινική διαδικασία κατά του προσφεύγοντος για παράβαση καθήκοντος.

9. Στις 6 Δεκεμβρίου 2016 ο προσφεύγων αθώθηκε σε πρώτο βαθμό και από τις τρεις κατηγορίες που τον βάρυναν από το τριμελές Ποινικό

Δικαστήριο των Αθηνών (απόφαση αριθ. 40428 Α/2016). Οι κατηγορίες ήταν οι ακόλουθες:

(i) παράβαση καθήκοντος επειδή παρότι, κατά το χρόνο διορισμού του ήταν υποχρεωμένος να εργάζεται υπό καθεστώς πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης στην ΕΛΣΤΑΤ, διατήρησε τη θέση του στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

(ii) παράβαση καθήκοντος επειδή δεν συγκάλεσε το 7μελές συμβούλιο της ΕΛΣΤΑΤ από το Νοέμβριο 2010 έως τον Σεπτέμβριο 2011, και

(iii) παράβαση καθήκοντος επειδή διαβίβασε τα στοιχεία του δημοσιονομικού ελλείμματος του έτους 2009, χωρίς να τα θέσει υπόψη του συλλογικού οργάνου της ΕΛΣΤΑΤ για να συναινέσει αυτό στη διαβίβασή τους.

10. Ο εισαγγελέας του Ποινικού Δικαστηρίου της Αθήνας άσκησε έφεση.

11. Την 1η Αυγούστου 2017 το Εφετείο Αθηνών έκρινε ότι ο προσφεύγων είχε διαπράξει το αδίκημα της παράβασης καθήκοντος και τον έκρινε ένοχο για την τρίτη από τις παραπάνω κατηγορίες και αθώο για τις υπόλοιπες. Ο προσφεύγων καταδικάστηκε σε φυλάκιση δύο ετών, με αναστολή της ποινής (αποφάσεις υπ' αριθ. 3103/2017 και 4480/2017). Ειδικότερα, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο έκρινε τον προσφεύγοντα ένοχο διότι:

“Στην Αθήνα στις 10.11.2010 προέβη ο ίδιος σε διαβίβαση προς την Eurostat αναφοράς δημοσιονομικών στοιχείων της Ελλάδας, μεταξύ των οποίων περιλαμβανόταν και το δημοσιονομικό έλλειμμα του έτους 2009, χωρίς αυτά (στοιχεία) να τεθούν υπόψη της ΕΛΣΤΑΤ, ως συλλογικού οργάνου, και χωρίς η τελευταία να συναινέσει στη διαβίβασή τους, κατά παράβαση της διάταξης του άρθρου 10 παρ. 2 στοιχ. α' του ν. 3832/2010, όπως ίσχυε τότε, σύμφωνα με την οποία "Η ΕΛΣΤΑΤ ιδίως: (α) καταρτίζει και εκτελεί το ετήσιο στατιστικό πρόγραμμα και παράγει και δημοσιεύει με την ιδιότητα της “εθνικής στατιστικής υπηρεσίας”, όπως ορίζεται στην παρ. 1 του άρθρου 5 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 223/2009, τις επίσημες, εθνικές και ευρωπαϊκές στατιστικές της

Ελλάδας...". Στην πράξη του αυτή προέβη με πάλι πρόθεση και με σκοπό να προσπορίσει στον εαυτό του το ίδιο παράνομο ηθικό όφελος, όπως προσδιορίζεται στην περιγραφή της μερικότερης πράξης που αναφέρεται στην υποπαράγραφο (β), που συνίστατο στην ενίσχυση της εξουσίας του ως Προέδρου της ΕΛΣΤΑΤ και την ανάδειξή του ως οιονεί μονοπρόσωπου οργάνου αυτής με την κατάργηση στην πράξη του προαναφερόμενου συλλογικού οργάνου και τον εκ μέρους του σφετερισμό των αρμοδιοτήτων εκείνου. Η ανωτέρω αναφερομένη πράξη του ήταν αντικειμενικώς πρόσφορη περιποιήσεως του σκοπούμενου οφέλους του".

12. Ο προσφεύγων άσκησε αίτηση αναίρεσης.

13. Με υπόμνημα πρόσθετων λόγων της 21ης Μαρτίου 2018, ο προσφεύγων ζήτησε την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως από το ΔΕΕ. Συγκεκριμένα, υποστήριξε:

"... Εάν, παρ' όλα αυτά, υπάρχουν αμφιβολίες ως προς την ορθή ερμηνεία της κρίσιμης διάταξης, το Δικαστήριό σας οφείλει, σύμφωνα με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, να ζητήσει από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης να εκδώσει προδικαστική απόφαση σχετικά με την πραγματική πρόθεση της Αρχής 1.4 του Κώδικα Ορθής Πρακτικής για τις Ευρωπαϊκές Στατιστικές. Εάν δεν εκδοθεί τέτοια προδικαστική παραπομπή, αυτό θα συνιστά παραβίαση του δικαιώματός μου για δίκαιη ακρόαση, όπως ορίζεται στο άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ..."

14. Στις 7 Ιουνίου 2018 το Ακυρωτικό Δικαστήριο απέρριψε την αίτηση αναίρεσης του προσφεύγοντος (απόφαση αριθ. 977/2018). Στην εν λόγω απόφαση δεν γίνεται καμία αναφορά στο αίτημα του προσφεύγοντος να ζητηθεί προδικαστική απόφαση από το ΔΕΕ.

ΣΥΝΑΦΕΣ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

15. Το σχετικό εσωτερικό και ενωσιακό δίκαιο και πρακτική

περιγράφονται στις αποφάσεις του Δικαστηρίου Γώρου κατά Ελλάδας (αριθ. 2) ([GC], αριθ. 12686/03, §15, 20 Μαρτίου 2009), *Baydar κατά Ολλανδίας* (αριθ. 55385/14, §§21-29, 24 Απριλίου 2018) και *Ηλίας Παπαγεωργίου κατά Ελλάδας* (αριθ. 44101/13, §14, 10 Δεκεμβρίου 2020).

16. Η αρχή 1.4 του Κώδικα Ορθής Πρακτικής για τις Ευρωπαϊκές Στατιστικές έχει ως εξής:

"Οι επικεφαλής των Εθνικών Στατιστικών Υπηρεσιών και της Eurostat και, ανάλογα με την περίπτωση, οι επικεφαλής των άλλων στατιστικών αρχών είναι οι μόνοι αρμόδιοι για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τις στατιστικές μεθόδους, τα πρότυπα και τις διαδικασίες, καθώς και σχετικά με το περιεχόμενο και τη χρονική στιγμή της δημοσίευσης στατιστικών στοιχείων."

ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6§1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

17. Ο προσφεύγων κατήγγειλε ότι το Ακυρωτικό Δικαστήριο απέρριψε την αίτηση προδικαστικής παραπομπής χωρίς καμία αιτιολόγηση. Επικαλέστηκε το άρθρο 6 της Σύμβασης, τα σχετικά μέρη του οποίου έχουν ως εξής:

"1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως. (...) εντός λογικής προθεσμίας υπό (...) δικαστηρίου (...), το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)".

A. Παραδεκτό

18. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η εν λόγω αιτίαση δεν είναι ούτε προδήλως αβάσιμη ούτε απαράδεκτη για άλλους λόγους που απαριθμούνται στο άρθρο 35 της Σύμβασης. Συνεπώς, πρέπει να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

1. Οι ισχυρισμοί των διαδίκων

19. Ο προσφεύγων υποστήριξε ότι, παρά τη νομολογία του Δικαστηρίου, το Ακυρωτικό Δικαστήριο δεν είχε εξετάσει το αίτημά του για προδικαστική παραπομπή στο ΔΕΕ. Το Ακυρωτικό Δικαστήριο όχι μόνο δεν είχε εξετάσει τα σχετικά κριτήρια ούτε είχε αιτιολογήσει την άρνησή του να υποβάλει προδικαστική παραπομπή, αλλά δεν είχε καν αναφέρει το αίτημα του προσφεύγοντος. Επιπλέον, δεν ανέφερε καν το υπόμνημα του προσφεύγοντος με το οποίο είχε υποβληθεί το αίτημα αυτό. Στο υπόμνημα αυτό, ο προσφεύγων είχε εξηγήσει ποια ήταν η ορθή ερμηνεία της Αρχής 1.4, είχε παράσχει αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με την έννοια της εν λόγω αρχής προς υποστήριξη της ερμηνείας του και είχε ζητήσει από το Ακυρωτικό Δικαστήριο, αν εξακολουθούσε να έχει αμφιβολίες ως προς την ορθή ερμηνεία, να ζητήσει προδικαστική απόφαση. Κατά την άποψη του προσφεύγοντος, το αίτημα του υπομνήματος ήταν σαφές και δεν εξαρτάτο από το κατά πόσον το Ακυρωτικό Δικαστήριο είχε αμφιβολίες ως προς την έννοια της σχετικής διάταξης. Ο προσφεύγων πρόσθεσε ότι η αρχή της ανεξαρτησίας του προέδρου της ΕΛΣΤΑΤ είχε θεμελιώδη σημασία για την αξιοπιστία των εθνικών στατιστικών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Η παράλειψη του Ακυρωτικού Δικαστηρίου να εξετάσει αυτό το κρίσιμο ζήτημα σήμαινε ότι το θεμελιώδες επαγγελματικό καθήκον του προσφεύγοντος ως προέδρου δεν είχε ληφθεί δεόντως υπόψη.

20. Η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι από τη διατύπωση του αιτήματος προδικαστικής παραπομπής προκύπτει ότι ο προσφεύγων έθεσε ένα ζήτημα που θα έπρεπε να εξεταστεί μόνο αν το Ακυρωτικό Δικαστήριο είχε αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία της Αρχής 1.4 του Κώδικα Ορθής Πρακτικής για τις Ευρωπαϊκές Στατιστικές. Κατά την άποψη της Κυβέρνησης, το περιεχόμενο της απόφασης του Ακυρωτικού Δικαστηρίου έδειξε ότι η απόφαση των εθνικών δικαστηρίων δεν μπορούσε να θεωρηθεί αυθαίρετη, εντελώς παράλογη, αντιφατική ή ασυνάρτητη, και έτσι δεν προέκυπτε ζήτημα βάσει του άρθρου 6§1. Δεν ήταν απαραίτητο το Ακυρωτικό Δικαστήριο να δώσει λεπτομερή απάντηση. Επιπλέον, είχε συμπεριλάβει στην απόφασή του τις κρίσιμες

λεπτομερείς εκτιμήσεις του δικαστηρίου που ασχολήθηκε με την ουσία της υπόθεσης. Επομένως, δεν υπήρχε καμία αμφιβολία ότι τα εθνικά δικαστήρια είχαν δώσει τη δέουσα προσοχή, είχαν λάβει υπόψη τους όλους τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος και τους είχαν αξιολογήσει, και είχαν παράσχει επαρκή αιτιολογία, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Σύμβασης.

21. Όσον αφορά ειδικότερα την απόρριψη του αιτήματος προδικαστικής παραπομπής στο ΔΕΕ, η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι ήταν σαφές ότι το Ακυρωτικό Δικαστήριο δεν είχε καμία αμφιβολία ως προς την ερμηνεία και το νόημα των εφαρμοζόμενων διατάξεων, "η οποία δεν αναιρείται από μια ενδεχομένως διαφορετική ερμηνεία που προτείνει ο προσφεύγων". Οι διατάξεις, συμπεριλαμβανομένης της Αρχής 1.4 του Κώδικα Ορθής Πρακτικής για τις Ευρωπαϊκές Στατιστικές, ήταν, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις τόσο του Ακυρωτικού Δικαστηρίου όσο και του Εφετείου, επαρκώς σαφείς και, ως εκ τούτου, δεν ήταν αναγκαία η προδικαστική παραπομπή στο ΔΕΕ για να καταλήξουν τα εθνικά δικαστήρια στην οριστική τους απόφαση. Η ερμηνεία από το ΔΕΕ των λέξεων "μόνοι αρμόδιοι" στην αρχή 1.4 του Κώδικα Πρακτικής των Ευρωπαϊκών Στατιστικών, ανεξάρτητα από την τυπική ισχύ του Κώδικα, δεν θα συνέβαλε ουσιαστικά στην εκτίμηση των λόγων έφεσης από το Ακυρωτικό Δικαστήριο. Ως εκ τούτου, ένα αίτημα προδικαστικής απόφασης, ακόμη και αν θεωρούνταν παραδεκτό από το ΔΕΕ, δεν θα είχε καθοριστική επίδραση στην έκβαση της υπόθεσης. Η Κυβέρνηση υποστήριξε περαιτέρω ότι σε κάθε περίπτωση θα εναπόκειτο στο εθνικό δικαστήριο να εφαρμόσει το δίκαιο της ΕΕ μετά την έκδοση της προδικαστικής απόφασης, η οποία δεν θα επηρέαζε αποφασιστικά την έκβαση της υπόθεσης. Εν πάση περιπτώσει, στην προκειμένη περίπτωση, τα εθνικά δικαστήρια δεν έκριναν αναγκαία την έκδοση προδικαστικής απόφασης.

2. Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

22. Όσον αφορά τις γενικές αρχές που διέπουν την εφαρμογή του άρθρου 6 της Σύμβασης σε υποθέσεις που εγείρουν παρόμοια ζητήματα με αυτά που

πρέπει να εξεταστούν στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο παραπέμπει στη σχετική νομολογία του επί του θέματος (βλ. ιδίως *Dhahbi κατά Ιταλίας*, αριθ. 17120/09, §31, 8 Απριλίου 2014, *Baydar*, ό.π., §§41- 44, και *Bio Farmland Betriebs S.R.L. v. Ρουμανία*, αριθ. 43639/17, §§48-51, 13 Ιουλίου 2021).

23. Στην υπόθεση *Vergauwen κ.λπ. κατά Βελγίου* ((dec.), αριθ. 4832/04, §§89-90, 10 Απριλίου 2012), το Δικαστήριο καθόρισε τις ακόλουθες αρχές:

- το άρθρο 6§1 επιβάλλει στα εθνικά δικαστήρια την υποχρέωση να αιτιολογούν, υπό το πρίσμα του εφαρμοστέου δικαίου, τις αποφάσεις με τις οποίες αρνούνται να υποβάλουν προδικαστικό ερώτημα,

- όταν στο πλαίσιο αυτό προβάλλεται ενώπιον του Δικαστηρίου ισχυρισμός περί παραβιάσεως του άρθρου 6§1, το καθήκον του συνίσταται στο να διασφαλίσει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση περί απόρριψης της παραπομπής συνοδεύεται δεόντως από την εν λόγω αιτιολογία,

- μολονότι το Δικαστήριο οφείλει να διενεργεί τον έλεγχο αυτό με αυστηρότητα, δεν είναι αρμοδιότητά του να εξετάζει τυχόν σφάλματα των εθνικών δικαστηρίων κατά την ερμηνεία ή την εφαρμογή του σχετικού δικαίου,

- στο ειδικότερο πλαίσιο του άρθρου 267 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), αυτό σημαίνει ότι τα εθνικά δικαστήρια οι αποφάσεις των οποίων δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα βάσει του εθνικού δικαίου υποχρεούνται να αιτιολογούν την άρνηση υποβολής προδικαστικού ερωτήματος στο ΔΕΕ σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της ΕΕ υπό το πρίσμα των εξαιρέσεων που προβλέπονται από τη νομολογία του ΔΕΕ. Συνεπώς, πρέπει να αιτιολογήσουν τους λόγους για τους οποίους θεωρούν ότι το ερώτημα δεν είναι συναφές ή ότι η επίμαχη διάταξη του δικαίου της ΕΕ έχει ήδη ερμηνευθεί από το ΔΕΕ ή ακόμη ότι η ορθή εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ είναι τόσο προφανής που δεν αφήνει περιθώρια εύλογης αμφιβολίας.

24. Στην παρούσα υπόθεση, ο προσφεύγων ζήτησε από το Ακυρωτικό Δικαστήριο με το υπόμνημά του της 21ης Μαρτίου 2018 να ζητήσει από το ΔΕΕ να εκδώσει προδικαστική απόφαση σχετικά με την πραγματική πρόθεση

της Αρχής 1.4 του Κώδικα Ορθής Πρακτικής για τις Ευρωπαϊκές Στατιστικές. Η απόφαση του Ακυρωτικού Δικαστηρίου δεν υπόκειται σε κανένα ένδικο μέσο σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Ως εκ τούτου, το Ακυρωτικό Δικαστήριο ήταν υποχρεωμένο να αιτιολογήσει την άρνησή του να ζητήσει προδικαστική απόφαση από το ΔΕΕ.

25. Η απόφαση του Ακυρωτικού Δικαστηρίου της 7ης Ιουνίου 2018 δεν περιέχει ούτε αναφορά στο αίτημα που υπέβαλε ο προσφεύγων ούτε αιτιολογία για την οποία κρίθηκε ότι το ερώτημα που έθεσε δεν άξιζε παραπομπής στο ΔΕΕ. Τούτων δοθέντων, από το περιεχόμενο και το σκεπτικό της απόφασης αριθ. 977/2018 του Ακυρωτικού Δικαστηρίου δεν μπορεί να διαπιστωθεί αν το ερώτημα θεωρήθηκε άσχετο, αν θεωρήθηκε ότι αφορούσε διάταξη που ήταν σαφής ή είχε ήδη ερμηνευθεί από το ΔΕΕ ή αν απλώς αγνοήθηκε (βλ. προαναφερθείσα απόφαση *Dhahbi*, §33, σε αντίθεση με την προαναφερθείσα απόφαση *Vergauwen* κ.λπ., §91). Όσον αφορά το επιχείρημα της Κυβέρνησης ότι ο προσφεύγων είχε ζητήσει προδικαστική παραπομπή μόνο σε περίπτωση που το Ακυρωτικό Δικαστήριο είχε αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία των εφαρμοστέων αρχών (βλ. παράγραφο 20 ανωτέρω), το Δικαστήριο σημειώνει ότι αυτό δεν μπορεί να επηρεάσει το συμπέρασμά του, δεδομένου ότι, όπως διαπιστώθηκε ανωτέρω, το Ακυρωτικό Δικαστήριο δεν έδωσε καμία αιτιολογία για την απόρριψη του εν λόγω αιτήματος.

26. Κατά συνέπεια, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6§1 της Σύμβασης.

II. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 41 ΚΑΙ 46 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

27. Το άρθρο 41 της Σύμβασης προβλέπει:

" Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση."

28. Τα σχετικά μέρη του άρθρου 46 της Σύμβασης προβλέπουν:

"1. Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να συμμορφώνονται προς τις οριστικές αποφάσεις του Δικαστηρίου επί των διαφορών στις οποίες είναι διάδικοι.

2. Η οριστική απόφαση του Δικαστηρίου διαβιβάζεται στην Επιτροπή των Υπουργών που εποπτεύει την εκτέλεση της εν λόγω απόφασης."

(...)"

A. Άρθρο 41 της Σύμβασης

29. Ο προσφεύγων δεν υπέβαλε καμία αξίωση για χρηματική ή ηθική βλάβη ή για έξοδα και δικαστική δαπάνη. Υποστήριξε ότι αυτό που είχε σημασία γι' αυτόν ήταν η επανάληψη της εθνικής διαδικασίας.

30. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο δεν καλείται να αποφανθεί βάσει του άρθρου 41 της Σύμβασης.

B. Άρθρο 46 της Σύμβασης

31. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει τη σχετική νομολογία του ότι η απόφαση με την οποία διαπιστώνεται παραβίαση επιβάλλει στο εναγόμενο κράτος νομική υποχρέωση να δώσει τέλος στην παραβίαση και να αποκαταστήσει τις συνέπειές της κατά τρόπο ώστε να αποκατασταθεί, στο μέτρο του δυνατού, η κατάσταση που επικρατούσε πριν από την παραβίαση (βλ. *Kurić κ.λπ. κατά Σλοβενίας* (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], αριθ. 26828/06, §79, ECHR 2014). Τα συμβαλλόμενα κράτη που είναι διάδικοι σε μια υπόθεση είναι κατ' αρχήν ελεύθερα να επιλέξουν τα μέσα με τα οποία θα συμμορφωθούν με μια απόφαση στην οποία το Δικαστήριο διαπίστωσε παράβαση. Αυτή η διακριτική ευχέρεια ως προς τον τρόπο εκτέλεσης μιας απόφασης αντανακλά την ελευθερία επιλογής που συνδέεται με την πρωταρχική υποχρέωση των συμβαλλόμενων κρατών βάσει της Σύμβασης να διασφαλίζουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που εγγυάται η Σύμβαση (άρθρο 1). Εάν η φύση της παραβίασης επιτρέπει την επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση, εναπόκειται στο εναγόμενο κράτος να την πραγματοποιήσει, ενώ το Δικαστήριο δεν έχει ούτε την εξουσία ούτε την πρακτική δυνατότητα να το

πράξει το ίδιο.

32. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι διαπίστωσε παραβίαση του άρθρου 6§1 της Σύμβασης για τον λόγο ότι το Ακυρωτικό Δικαστήριο δεν εξέτασε το αίτημα του προσφεύγοντος να ζητηθεί προδικαστική απόφαση από το ΔΕΕ.

33. Κατ' αρχήν, δεν είναι καθήκον του Δικαστηρίου να προδιαγράψει ακριβώς πώς ένα κράτος πρέπει να δώσει τέλος σε μια παραβίαση της Σύμβασης και να αποκαταστήσει τις συνέπειές της. Ωστόσο, είναι σαφές ότι η αποκατάσταση "της πλησιέστερης δυνατής κατάστασης προς εκείνη που θα υπήρχε αν δεν είχε συμβεί η εν λόγω παραβίαση" (βλέπε *Παπαμιχαλόπουλος κ.λπ. κατά Ελλάδας* (άρθρο 50), 31 Οκτωβρίου 1995, §38, Σειρά Α αριθ. 330-B, *Vistiņš και Perepjolkins κατά Λετονίας* (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], αριθ. 71243/01, §33, ECHR 2014, και *Chiragov κ.λπ. κατά Αρμενίας* (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], αριθ. 13216/05, §59, 12 Δεκεμβρίου 2017) θα συνίστατο, στην προκειμένη περίπτωση, στη λήψη μέτρων για να εξασφαλιστεί η επανεκκίνηση της εσωτερικής διαδικασίας, εφόσον ζητηθεί, ώστε το αίτημα προδικαστικής παραπομπής να εξεταστεί από το Ακυρωτικό Δικαστήριο.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή,
2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6§1 της Σύμβασης,
3. *Αποφαίνεται* ότι η λήψη μέτρων από το εναγόμενο κράτος για να εξασφαλίσει την επανεκκίνηση της διαδικασίας ενώπιον του Ακυρωτικού Δικαστηρίου, εφόσον ζητηθεί, θα αποτελούσε κατάλληλη επανόρθωση για την παραβίαση των δικαιωμάτων του προσφεύγοντος.

Συντάχθηκε στην αγγλική γλώσσα και κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 14 Μαρτίου 2023, σύμφωνα με το άρθρο 77§§2 και 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου.

Milan Blaško

Γραμματέας

Pere Pastor Vilanova

Πρόεδρος

Σύμφωνα με το άρθρο 45§2 της Σύμβασης και το άρθρο 74§2 του Κανονισμού του Δικαστηρίου, η χωριστή γνώμη του δικαστή Σεργίδη επισυνάπτεται στην παρούσα απόφαση.

P.P.V.

M.B.

ΣΥΜΦΩΝΗ ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΟΥ ΣΕΡΓΙΔΗ

Ι. Εισαγωγή

1. Η παρούσα απόφαση αφορά την αιτίαση του προσφεύγοντος ότι το Ακυρωτικό Δικαστήριο της Ελλάδος απέρριψε το αίτημά του για προδικαστική παραπομπή στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) χωρίς να αιτιολογήσει την απόφασή του και, δια της παράλειψης αυτής, παραβίασε το άρθρο 6§1 της Σύμβασης.

2. Συμφωνώ πλήρως με την απόφαση και, κατά συνέπεια, με όλα τα σημεία του διατακτικού της. Ο μόνος λόγος για τον οποίο αποφάσισα να συντάξω την παρούσα σύμφωνη γνώμη είναι για να εξηγήσω τις νομικές βάσεις που θεωρώ ότι διέπουν την εξουσία του Δικαστηρίου να υποδεικνύει μεμονωμένα μέτρα, συμβάλλοντας στη συμμόρφωση με τις αποφάσεις του και, ειδικότερα, στην παρούσα υπόθεση, κρίνοντας ότι "η λήψη μέτρων από το εναγόμενο κράτος για να εξασφαλίσει την επανεκκίνηση της διαδικασίας ενώπιον του Ακυρωτικού Δικαστηρίου, εφόσον ζητηθεί, θα αποτελούσε κατάλληλη επανόρθωση για την παραβίαση των δικαιωμάτων του προσφεύγοντος" (βλ. σκέψη 33 της απόφασης και σημείο 3 του διατακτικού της).

3. Η ανάγκη να αναλυθεί το θέμα αυτό προκύπτει επειδή, αν και το Δικαστήριο πολύ συχνά αναφέρει γενικά και ατομικά μέτρα στις αποφάσεις του, εντούτοις παραλείπει να αναφερθεί ή τουλάχιστον να αναλύσει τη σχετική νομική βάση ή βάσεις, εκτός από το να εξετάζει τα θέματα αυτά υπό τον τίτλο "Άρθρο 46 της Σύμβασης", όπως έκανε το Δικαστήριο στην παρούσα απόφαση, υπονοώντας έτσι ότι η νομική του βάση είναι το άρθρο 46. Σκοπός της παρούσας γνώμης δεν είναι μόνο να ενισχύσει την παρούσα απόφαση, αλλά και να δείξει ότι δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι το Δικαστήριο έχει την εξουσία να συμβάλει στη συμμόρφωση με τις αποφάσεις του.

4. Προτού εμβαθύνουμε στη νομική βάση της εξουσίας του Δικαστηρίου να συμβάλλει στη συμμόρφωση με τις αποφάσεις του, θα πρέπει

πρώτα να εξηγηθεί η διαφορά μεταξύ συμμόρφωσης και εκτέλεσης, διότι στο πλαίσιο της συμμόρφωσης και όχι της εκτέλεσης των αποφάσεων του Δικαστηρίου γίνεται η υπόδειξη των ατομικών (και φυσικά των γενικών) μέτρων.

II. Διαφορά μεταξύ συμμόρφωσης και εκτέλεσης των αποφάσεων του Δικαστηρίου

5. Υποστηρίζω ότι κάθε πιθανή αρνητική κριτική για τη συμβολή ή τη συμμετοχή του Δικαστηρίου στη συμμόρφωση με τις αποφάσεις του θα μπορούσε να απαντηθεί εξηγώντας τη διαφορά μεταξύ της συμμόρφωσης και της εκτέλεσης των αποφάσεων.

6. Κατά την ταπεινή μου άποψη, ο όρος "συμμόρφωση" είναι ευρύτερος από τον όρο "εκτέλεση", διότι ο πρώτος είναι η διαδικασία θέσης σε ισχύ μιας δικαστικής απόφασης ή κρίσης, ξεκινώντας από τη στιγμή που εκδικάζεται η υπόθεση και διαμορφώνεται η διατύπωσή της από τους δικαστές, ενώ η εκτέλεση πραγματοποιείται μετά την έκδοση της απόφασης. Εξετάζοντας την εκτέλεση από αυτή την αφετηρία και την οπτική γωνία, το άρθρο 46§2 της Σύμβασης δεν μπορεί, επομένως, να αποτελέσει πρόσκομμα που να εμποδίζει το Δικαστήριο να συμβάλει στη συμμόρφωση με τις αποφάσεις του, δεδομένου ότι η εκτέλεση των αποφάσεων του από τις εθνικές αρχές υπό την εποπτεία της Επιτροπής Υπουργών αποτελεί μέρος μόνο της συνολικής διαδικασίας συμμόρφωσης και αρχίζει μετά την έκδοση της απόφασης. Με άλλα λόγια, θεωρώντας ότι η συμμόρφωση αρχίζει πριν από την έκδοση της απόφασης και περιλαμβάνει τη διατύπωση της απόφασης, δεν θα υπάρξει σύγκρουση μεταξύ του ρόλου του Δικαστηρίου και του ρόλου των Υψηλών Συμβαλλομένων Μερών ή της Επιτροπής Υπουργών, δεδομένου ότι η τελευταία δεν μπορεί να διεκδικήσει κανένα ρόλο στην εποπτεία μιας απόφασης πριν από την έκδοσή της.

7. Πρέπει να τονιστεί ότι, εκτός από τη διαδικασία του άρθρου 46§§3-5 της Σύμβασης, η όλη συμβολή του Δικαστηρίου στην συμμόρφωση με τις

αποφάσεις του γίνεται εντός ή ως μέρος της ίδιας της απόφασης, η οποία πρέπει να εφαρμοστεί, και όχι εκτός αυτού του πλαισίου. Πρόκειται για προνοητική συμβολή εκ μέρους του Δικαστηρίου. Η αποτελεσματική συμμόρφωση με μια απόφαση, η οποία αποτελεί απαίτηση της αρχής της αποτελεσματικότητας ως κανόνα του διεθνούς δικαίου, θα πρέπει να λαμβάνεται πάντοτε υπόψη από το Δικαστήριο όταν συντάσσει την απόφασή του και προβλέπει τη λήψη γενικών ή ατομικών μέτρων από το οικείο εναγόμενο κράτος το οποίο διαπιστώνεται ότι έχει παραβιάσει διάταξη της Σύμβασης.

III. Οι νομικές βάσεις της εξουσίας του Δικαστηρίου να υποδεικνύει ατομικά μέτρα

8. Κατά την άποψή μου, οι νομικές βάσεις που επιτρέπουν στο Δικαστήριο να υποδείξει ατομικά μέτρα, συμπεριλαμβανομένου του μέτρου που προβλέπεται στο σημείο 3 του διατακτικού της παρούσας απόφασης, είναι πολύπλευρες και μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

(α) Το άρθρο 46 της Σύμβασης, βάσει του οποίου εξετάζεται στην παρούσα απόφαση το ατομικό μέτρο της παραγράφου 33. Το άρθρο 46§1 προβλέπει τη δεσμευτική ισχύ των αποφάσεων του Δικαστηρίου για τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη και είναι προφανές ότι το Δικαστήριο, όταν τις εκδίδει, πρέπει να τις καθιστά σαφείς και να βοηθά τα κράτη να διασφαλίζουν την τήρησή τους υπό την εποπτεία του Συμβουλίου Υπουργών. Η αποτελεσματικότητα αποτελεί προϋπόθεση της δεσμευτικής ισχύος των αποφάσεων. Εάν οι αποφάσεις του Δικαστηρίου δεν είχαν δεσμευτική ισχύ, δεν θα υπήρχε ανάγκη ούτε για την αποτελεσματικότητά τους ούτε για την εκτέλεσή τους. Εκτός από την παράγραφο 1, οι παράγραφοι 3-5 του άρθρου 46 μπορούν επίσης να καταδείξουν ότι το Δικαστήριο έχει την εξουσία να συμμετέχει στη συμμόρφωση με τις δικές του αποφάσεις, αλλά δεδομένου ότι οι διατάξεις αυτές δεν είναι σχετικές με τα γεγονότα της παρούσας υπόθεσης, δεν θα ασχοληθώ περαιτέρω με αυτές.

(β) Το άρθρο 45 της Σύμβασης, το οποίο προβλέπει ότι το Δικαστήριο

πρέπει να αιτιολογεί τις αποφάσεις του. Αυτό, κατά την άποψή μου, μπορεί επίσης να περιλαμβάνει αιτιολόγηση του τρόπου με τον οποίο το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι αποφάσεις του μπορούν να εφαρμοστούν καλύτερα, ιδίως όταν τα προτεινόμενα επιμέρους μέτρα συνδέονται άρρηκτα με το ζήτημα ή τα ζητήματα που τίθενται ενώπιον του Δικαστηρίου, όπως στην παρούσα υπόθεση. Κατά τη γνώμη μου, η αρχή της αποτελεσματικότητας ως κανόνας του διεθνούς δικαίου εμπεριέχεται στην απόφαση του Δικαστηρίου μέχρι την αποτελεσματική εκτέλεσή της.

(γ) Το άρθρο 32§1 της Σύμβασης, το οποίο προβλέπει ότι "η δικαιοδοσία του Δικαστηρίου επεκτείνεται επ' όλων των θεμάτων που αφορούν την ερμηνεία και την εφαρμογή της Σύμβασης και των Πρωτοκόλλων της, που του υποβάλλονται υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από τα άρθρα 33, 34, 46 και 47". Η ρητή αναφορά του άρθρου 32§1 στο άρθρο 46 δεν αφήνει καμία αμφιβολία ότι το Δικαστήριο μπορεί να αντλήσει από τις δύο αυτές διατάξεις την εξουσία του να συμβάλει στη συμμόρφωση με τις δικές του αποφάσεις υποδεικνύοντας μεμονωμένα μέτρα. Παράλληλα, η παράγραφος 2 του άρθρου 32 ενισχύει ακόμη περισσότερο τη διαπίστωση αυτή, προβλέποντας ότι "σε περίπτωση αμφισβήτησης όσον αφορά τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου, αποφασίζει το Δικαστήριο".

(δ) Το άρθρο 19 της Σύμβασης, το οποίο προβλέπει ότι το Δικαστήριο διασφαλίζει την τήρηση των δεσμεύσεων που έχουν αναλάβει τα συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης. Αυτό μπορεί να διασφαλιστεί καλύτερα, κατά την άποψή μου, εάν το Δικαστήριο συμμετέχει στη συμμόρφωση με τις αποφάσεις του υποδεικνύοντας σε αυτές γενικά και επιμέρους μέτρα που μπορούν να βοηθήσουν τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη και το Συμβούλιο Υπουργών στα αντίστοιχα καθήκοντά τους, δηλαδή την εκτέλεση και την εποπτεία της εκτέλεσης των αποφάσεων, αντίστοιχα.

(ε) Άρθρο 6§1 της Σύμβασης. Η άμεση συμμόρφωση με την απόφαση του Δικαστηρίου θεωρείται αναπόσπαστο μέρος της "δίκης" για τους σκοπούς του

άρθρου 6 (βλέπε *Assanidze κατά Γεωργίας* [GC], αριθ. 71503/01, §181, 18 Απριλίου 2004, και *Burdov κατά Ρωσίας* (αριθ. 2), αριθ. 33509/04, §65, 15 Ιανουαρίου 2009). Το άρθρο 6§1 εφαρμόζεται όχι μόνο για τα εθνικά δικαστήρια αλλά και για το ίδιο το Δικαστήριο (βλ. Jean-Paul Costa, *La Cour européenne des droits de l'homme - Des Juges pour la Liberté*, 2η έκδοση, Dalloz, 2017, σ. 179). Η διάταξη αυτή επιτρέπει στο Δικαστήριο να συμβάλει στη συμμόρφωση με τις δικές του αποφάσεις, διασφαλίζοντας ότι οι αποφάσεις του είναι σαφείς και ότι βοηθούν, στο μέτρο του δυνατού, τα οικεία συμβαλλόμενα μέρη, υπό την εποπτεία του Συμβουλίου Υπουργών, να τις εκτελούν αποτελεσματικότερα και ταχύτερα. Η μη συμμόρφωση ή η καθυστερημένη συμμόρφωση με τις αποφάσεις διαταράσσει την ασφάλεια δικαίου και, κατά συνέπεια, το κράτος δικαίου, δεδομένου ότι η ασφάλεια δικαίου αποτελεί πτυχή του κράτους δικαίου, υπό το πρίσμα του οποίου πρέπει να ερμηνεύεται το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη. Έτσι, ορθώς έχει υποστηριχθεί ότι "[από την άποψη του Δικαστηρίου, η μη συμμόρφωση με μια απόφαση του Δικαστηρίου συνιστά παραβίαση της Σύμβασης και αψηφά το κράτος δικαίου]" (βλ. Andrew Le Sueur, Maurice Sunkin, Jo Eric Khushal Murkens, *Public Law - Text, Cases, and Materials*, 4η έκδοση, Οξφόρδη, 2019, σ. 219).

(στ) Οι σχετικές ουσιαστικές διατάξεις της Σύμβασης, με άλλα λόγια, οι φερόμενες ως προσβαλλόμενες διατάξεις σε μια δεδομένη περίπτωση (στην προκειμένη περίπτωση το άρθρο 8) και ο κανόνας αποτελεσματικότητας σε αυτές. Όπως έχω ήδη αναφέρει σε πολλές άλλες χωριστές γνώμες και σε ακαδημαϊκά έργα, η αρχή της αποτελεσματικότητας δεν είναι μόνο μια μέθοδος ή ένα εργαλείο ή ένα μέσο ερμηνείας, αλλά και ένας κανόνας διεθνούς δικαίου που κατοχυρώνεται σε κάθε διάταξη της Σύμβασης που διασφαλίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα, στην προκειμένη περίπτωση στο άρθρο 8. Κατοχυρώνεται επίσης στα άλλα άρθρα της Σύμβασης που αναφέρθηκαν ανωτέρω, δηλαδή στα άρθρα 19, 32, 45 και 46. Η αρχή της αποτελεσματικότητας ως κανόνας του διεθνούς δικαίου θα πρέπει επίσης να

ενυπάρχει σε κάθε απόφαση του Δικαστηρίου. Όσον αφορά τη "διαδρομή" της αρχής της αποτελεσματικότητας ως κανόνα του διεθνούς δικαίου σε μια συγκεκριμένη υπόθεση, θα αναφερθώ σε αυτό στην επόμενη ενότητα.

(ζ) Η εγγενής εξουσία του Δικαστηρίου βασίζεται στο ρόλο και την αποστολή του, που είναι η αποτελεσματική προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η αρχή της αποτελεσματικότητας ως κανόνας του διεθνούς δικαίου ενσωματώνεται στη δικαιοδοσία και στον Κανονισμό του Δικαστηρίου ως διεθνούς δικαστηρίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

(η) Σε συνδυασμό με τα παραπάνω, ο γενικός και συνήθης κανόνας του διεθνούς δικαίου με τον οποίο ένα διεθνές δικαστήριο ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορεί να συμβάλει στη συμμόρφωση με τις δικές του αποφάσεις.

(θ) Η άφθονη και συνεχής νομολογία στην οποία το Δικαστήριο έχει προβλέψει γενικά και ατομικά μέτρα και με την οποία έχει αναγνωρίσει και αναπτύξει τη δικαιοδοσία του στο θέμα αυτό.

9. Το Συμβούλιο Υπουργών όχι μόνο αναγνώρισε την εξουσία του Δικαστηρίου να συμβάλλει στη συμμόρφωση με τις αποφάσεις του, αλλά και το προέτρεψε να αναλάβει πιο ενεργό ρόλο σε ορισμένες περιπτώσεις (βλέπε, για παράδειγμα, CM/Res(2004)3 σχετικά με "αποφάσεις που αποκαλύπτουν ένα υποκείμενο συστημικό πρόβλημα").

IV. Περαιτέρω προβληματισμός σχετικά με τη συμβολή του Δικαστηρίου στη συμμόρφωση με τις αποφάσεις του βάσει της αρχής της αποτελεσματικότητας ως κανόνα διεθνούς δικαίου

10. Η αρχή της αποτελεσματικότητας υπό την ιδιότητά της ως κανόνας διεθνούς δικαίου ορίζει ότι οι διατάξεις της Σύμβασης, που είναι κανόνες διεθνούς δικαίου, πρέπει να είναι αποτελεσματικές και να αντιμετωπίζονται ως τέτοιες. Η ίδια αρχή ισχύει, όσον αφορά τη συμμόρφωση με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου, ότι δηλ. πρέπει να εκτελούνται αποτελεσματικά, θέτοντας έτσι τον προσφεύγοντα κατά το δυνατόν στη θέση που θα βρισκόταν αν δεν είχαν παραβιαστεί οι διατάξεις της Σύμβασης.

11. Η αρχή της αποτελεσματικότητας ως κανόνας διεθνούς δικαίου έχει μια αξιοσημείωτη "διαδρομή" σε μια συγκεκριμένη υπόθεση, η οποία μπορεί να συγκριθεί με σκυταλοδρομία: η αρχή της αποτελεσματικότητας ως κανόνας ενυπάρχει στη σχετική διάταξη της Σύμβασης, στην προκειμένη περίπτωση στο άρθρο 8. Στη συνέχεια η διάταξη, μέσω της ερμηνείας και της εφαρμογής της από το Δικαστήριο, μεταβιβάζει τον κανόνα της αποτελεσματικότητας στην απόφαση ως σκυτάλη, η οποία μπορεί επίσης να συμβάλει στην αποτελεσματική εφαρμογή της. Και τέλος, η απόφαση μεταβιβάζει τον κανόνα της αποτελεσματικότητας στον μηχανισμό εκτέλεσης των αποφάσεων σύμφωνα με το άρθρο 46 της Σύμβασης. Όσο ταχύτερη και αποτελεσματικότερη είναι αυτή η σκυταλοδρομία, τόσο καλύτερα διατηρείται η αρχή της αποτελεσματικότητας ως κανόνας. Μόνο μέσω της αποτελεσματικής συμμόρφωσης με την απόφαση μπορεί να εκπληρωθεί η λειτουργία της αρχής ως κανόνα.

12. Η αρχή της αποτελεσματικότητας, ως κανόνας διεθνούς δικαίου που ενσωματώνεται σε μια απόφαση του Δικαστηρίου και απαιτεί αποτελεσματική συμμόρφωση με αυτήν, αφορά και διαπερνά το σύνολο της απόφασης, όχι μόνο τη διαπίστωση παραβίασης μιας διάταξης της Σύμβασης, αλλά και κάθε διάταξη ή ένδειξη της απόφασης που απαιτεί γενικά ή ατομικά μέτρα σχετικά με τη συμμόρφωση με την απόφαση. Τα επιμέρους μέτρα που προβλέπονται στο σημείο 3 του διατακτικού της παρούσας απόφασης θα πρέπει κατά την ταπεινή μου άποψη να θεωρηθούν υπό την έννοια αυτή, δηλαδή ως μέρος ή στοιχείο του κανόνα αποτελεσματικότητας της απόφασης.

13. Η σχέση μεταξύ της αρχής της αποτελεσματικότητας ως κανόνα διεθνούς δικαίου και της αποτελεσματικής συμμόρφωσης με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου είναι διττή: αφενός, η αρχή της αποτελεσματικότητας ως κανόνας διεθνούς δικαίου αποτελεί την κύρια πηγή και τη βάση ή το θεμέλιο για την αποτελεσματική συμμόρφωση με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου και, επομένως, η τελευταία είναι επακόλουθο της πρώτης. Αφετέρου, η

αποτελεσματική συμμόρφωση με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου αποτελεί απαίτηση της αρχής της αποτελεσματικότητας ως κανόνα διεθνούς δικαίου, η οποία περιλαμβάνεται όχι μόνο στην επίμαχη διάταξη της Σύμβασης, εν προκειμένω στο άρθρο 8, αλλά και στην απόφαση του Δικαστηρίου και στις διατάξεις του άρθρου 46 της Σύμβασης.

14. Η αρχή της αποτελεσματικότητας ως κανόνας διεθνούς δικαίου δίνει επίσης ώθηση στην εξελικτική συμμετοχή του Δικαστηρίου στη συμμόρφωση με τις αποφάσεις του. Αυτό είναι συνέπεια της ικανότητας της αρχής της αποτελεσματικότητας ως κανόνα, η οποία είναι ευέλικτη και τείνει πάντοτε να είναι προοδευτική στην αποτελεσματική προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

15. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο συμβάλλει με την απόφασή του στη διαμόρφωση του κανόνα της αποτελεσματικότητας και ταυτόχρονα συμβάλλει στη συμμόρφωση με την απόφαση αυτή.

V. Συμπέρασμα

16. Αποφάσισα να ακολουθήσω την παρούσα απόφαση όσον αφορά την παράγραφο 33 και το σημείο 3 του διατακτικού της, έχοντας υπόψη την ανωτέρω νομική ανάλυση. Η παρούσα σύμφωνη γνώμη επιδιώκει ταπεινά να προχωρήσει ένα βήμα παραπέρα όσον αφορά τις νομικές βάσεις που επιτρέπουν στο Δικαστήριο να συμβάλει στη συμμόρφωση με τις αποφάσεις του, ένα βήμα ύψιστης σημασίας για την αποτελεσματική προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Αριθμός σελίδων προς μετάφραση: 13

Αριθμός μεταφρασμένων σελίδων: 19 (5183 λέξεις)

Επίσημη μετάφραση ως προς την πιστή και ακριβή απόδοση του περιεχομένου χωρίς μεταβολές, εκ του πρωτοτύπου από την αγγλική στην ελληνική γλώσσα

Αθήνα, 01.04.2023